

RAİYYET RÜSÜMU, Essays Presented to Halil İnalçık on his Seventieth Brthday by his Colleagues and Students.

Yayını üstlenen: Journal of Turkish Studies. Türklük Araştırmaları Dergisi, cilt 10 ve 11. Yayın yılları 1986 ve 1987. Editörlüğünü Şinasi Tekin ile Gönül Alpay Tekin'in yaptığı derginin özel Armağan Kurulu: Bernard Lewis, Omeljan Pritsak, Gönül Alpay Tekin, Şinasi Tekin, Gilles Veinstein'den meydana gelmiştir. Managing Editor: Carolyn I. Cross.

Son dönemde yetişen en seçkin Osmanlı araştırmacıları içinde çok haklı olarak mümtaz bir yer edinmiş bulunan sayın İnalçık için bir armağan kitabının hazırlanmış olması, ilgi duyanları mutlu kılmıştır. 1941 yılında ilk defa ilim âlemine girdikten sonra, askerlik döneminde bile ara vermeden devamlı eser veren İnalçık'ın bu yönüne bir katkıda bulunmak, değerini sonraki nesillere aktarmak ve tanıtmak kadar, örnek meydana getirecek bir çabanın ürünüdür. Böyle güzel ve faydalı bir eseri yerine getirenleri kutlamayı editörden başlayarak, yazıları ile katkıda bulunanlara, görünmeyen idari sorunları çözmeye çalışanlara kadar devam ettirmeliyiz. Çok itinalı bir düzen içinde hazırlanan ve belgeleri de okunaklı olarak araştırmacılara sunulan bu armağan için kaleme alınan araştırmalar yazarların soyadları sırasına göre dizilmiştir. Her biri için Halil İnalçık tarafından ele alınan konular denilebilir ise de, araştırmacılar getirdikleri yeni bilgi ve belgeler sayesinde, katkıları ile tanınacaklardır. Böylece değerli araştırmacı H. İnalçık'ın değişik meziyetleri sonraki nesiller için bir kaynak meydana getirecektir. Bu makale ve çalışmalara göz atmağa çalıştığımız zaman şu sıra ile karşı karşıya gelmiş bulunacağız:

Gilles Veinstein, "Avant-propos", s. I-IV. Son devirde Fransa'da yetişen Türkologlar arasında sıvılmeye başlayan araştırmacının kaleme aldığı makaleden başka, sayın H. İnalçık'ın bilimsel çalışmalarına gösterdiği katkı dikkati çekicidir. Eksikliği her zaman duyulan boşluk, bir müellif hakkında ömründe gösterilen eleştirili tutumdur. Ülkemizde gelenek olmadığı gözlenmekle beraber, az sayıdaki araştırmacı için yapılmıştır. Şimdi ise İnalçık için yapıldığını görmekte, bir eksikliğin giderildiğine tanık olduk. Bir de, bibliyografik dipnotları ile tamamlanmış olsaydı, diye bekledik.

"Halil İnalçık bibliography", s. V-XVI. Kimin tarafından hazırlandığı belirtilmeyen bu derleme, tarih sırası içinde verildikten sonra bir dizin ve dergi kısaltmaları ile tamamlanmıştır. Burada tamamlanması gereken bazı özelliklere kısaca bir göz atacak olursak: İlki, daha ilk makaleye kısa bir bibliyografik düzenleme yapılmalıdır. Derginin esas adı şöyledir: *Yıllık Araştırmalar Dergisi I, 1940-1941*, derginin basılış yeri ve yılı "İstanbul 1944" olarak gösterilmelidir. Fakat dergi çok kullanışsız bir kalınlıkta olduğu için (1067 sayfa), daha çok ayrıntıların tanınmasıdır. Bu, küçük de olsa, meydana gelebilecek kayıt hatasının giderilmesi gerekir.

H. İnalçık bibliyografyası hazırlanırken yapmış olduğu tercümelerine ne için yer verilmediğinin izahı yoktur. İnalçık, Paul Wittek gibi titiz bir araştırmacının makalesini dilimize kazandırmıştır. Mezun olup, uzun yıllar öğretim üyeliği yaptığı Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde bir dönem Amerika Tarihi okuttuğu sırada dilimize bir de eser kazandırmıştır. Ayrıca, makalelerine bazan yabancı dilde bir özet koyan müellifin bu titizliği ihmal edilmiştir. No. 25'te belirtilen makalenin bir de İngilizce özeti bulunmakla beraber işaret edilmediği görülüyor. Ayrıca No. 9'daki Bursa Sicilleri üzerine yazdığı yazının Almanca özeti

diye geçirilmesi yerine aslının verilmesi gerekir iken bu husus belirtilmediği gibi, No. 47'deki Onomastik Bilimleri Kongresi üzerine yazdığı makalenin devamı, "İspanyol Arşivleri hakkında", s. 230-236 diye kayda geçmesi gerekir iken, belirtilmemesi yanında İngilizce özet de ihmal edilmiştir. *Addenda* kısmında Encyclopedie of Islam için kaleme aldığı bir dizi maddenin az daha unutulacak iken, son anda farkedilip konulduğu anlaşılıyor. Maksadım, bibliyografya çalışmalarının, yaşayan kişiler için hazırlanırken bile ne kadar çetin bir düzenleme olduğunu belirtmektir. Bunun yanında, bir konu indeksinin hazırlanmış olması, gerçekten az görünür bir katkıdır. Böylece değişik alanlara yetkiyle eğilen müellifin ana konularını kısa bir süre içinde öğrenmek mümkün olacaktır. Kısaltmalar kısmı bütün bir sayfayı kaplamaktadır. Bu da, değişik yayınlar için kendisinden makele isteyenleri geri çevirmemesinden ileri gelir ki, pek az bilim adamına nasip olan bir mazhariyettir.

Jean-Louis Bacqué-Grammont, "Sur deux timariotes agressés dans la région de Florina en 1546", s. 1-6. Zarara uğrayan iki timar sahibinin hukuki durumu ile ilgilidir. Araştırmacı, belgeyi verdikten sonra değerlendirmesini de ihmâl etmemiştir.

Nicoara Beldiceanu et Irène Beldiceanu-Steinherr, "Notes sur le *Bir*, les esclaves tatares et quelques charges dans le Pays *Roumains*", s. 7-14. Rumeli kesimlerinde nadir kullanılan bazı terimler ile görevlerin lügâtlere göre yapılmış açıklamaları bulunmaktadır.

Alexandre Bennigsen et Chantal Lemerrier-Quelquejay, "La poussée vers les mers chaudes et la barrière du Caucase. La rivalité Ottomano-Moscovite dans la seconde moitié du XVIe siècle", s. 15-46. Osmanlıların doğu politikasının çok hareketli bir dönemine ait Rus kaynakları ile birinci el belgeler karşılaştırılarak incelenmiştir. Hiçbir Osmanlı eserinin görülmemesini ve araştırılabilir yer verilmemiş bulunmasını yadırgamakla beraber, kullanmamız imkânsız Gürcü ve Rus kaynaklarının belirtilmiş olması bile yeterlidir.

Mihnea Berindei, "L'Empire Ottoman et la 'Route Moldave' avant la conquête de Chilia et de Cetetea-Albă (1484)", s. 47-71. Osmanlıların Rumeli taraflarındaki fetih politikalarının açıklanmasında önemli bilgiler getiren bir araştırmadır. Bilhassa ticaret yolları ile metallerin açıklığa kavuşturulması, son dönem tarihçiliği içinde mühim bir yer kazanan bu konunun, az bilinen bir özelliği de bu sayfalarda ortadan kalkmış bulunuyor.

Ammon Cohen, "Rituel murder accusation against the Jews during the days of Suleiman the Magnificent", s. 73-78'de. Musevi cemaatinin tarih boyunca uğradığı bir kısım bûhtanın ne kadar eskilere dayandığı, Kudüs'de bulunan Türk belgelerine göre açıklanmaya çalışılmıştır.

Michael Cook, "The provenance of the *Lam' al-Shihâb fî sîrat Muhammed ibn 'Abd al-Wahhâb*", s. 79-86. Wahhâbi sorununun kaynağını inceleyen bir eserin tahlilidir.

Özer Ergenç, "XVIII. yüzyılda Osmanlı taşra yönetiminin mâli nitelikleri", s. 87-96. Osmanlı devlet sistemi içinde merkez otoritesinin zayıfladığı ve yerel güçlerin egemen olmağa başladığı dönemleri inceleyen araştırmada, Ö. Ergenç birinci el kaynak sayılan belgelere eğilmiştir. Gelir kaynaklarının düzenli kullanılması için devlet memurları ile taşra diye adlandırılan İstanbul dışı yöneticilerin takışmalarına seçkin örnekler verilmiştir.

Emel Esin, "Tonga and Ödlek (on Kaşgari's version of the Afrasiyab/Tonga-alp-er epic)", s. 97-109. Türk mitolojisi üzerine yaptığı araştırmaları ile tanınan E. Esin'in en son kaleme aldığı makalelerinden birisidir. Türk destan geleneği içinde Alp Er Tunga diye tanıdığımız kahramanın evrimi ile bu kavramın özelliği tartışılıyor.

Suraiya Faroqhi, "Long-term change and the Ottoman construction site: a study of builders" wages and iron prices with special reference to Seventeenth-century Foça and Sayda", s. 111-125. Osmanlı ekonomi tarihi araştırmaları içinde yer alan fiyat hareketlerini izlemek ve toplum içindeki etkisini incelemek üzerinde hızlanan çalışmalara katkıda bulunan Süreyya hanım (Suraiya), inşaat faaliyetlerinin özelliği üzerinde dururken Sayda şehrini örnek olarak yola çıkmış ve önemli merkezleri ile karşılaştırmıştır. Yabancı dilde yapılmış yayınlara her zaman için kolaylıkla ulaşmak fırsatına da sahip olan araştırıcı, Yeni Foça gibi inceleme konusu yapılması çok zor olan bir limanı, hâkim olduğu arşiv belgeleri yardımı ile, çağdaş ve ileri bir üretim merkezi olarak ortaya çıkarmış ve çeşitli tablolarla vardığı sonucu açıklığa kavuşturmuştur.

Carter Vaughan Findley, "Factional rivalry in Ottoman Istanbul: the fall of Pertev Paşa, 1837", s. 127-134. Tanzimat öncesi Osmanlı bürokrasisi içinde seçkin bir yeri bulunan Pertev Paşa'nın siyasal çatışmaları Osmanlı kaynakları ile açıklığa kavuşturulur iken, Batı arşivlerindeki kıymetli bir takım belgelere de yer verilmiştir. Müellif mütehasıısı olduğu çağın belli başlı özelliklerini, araştırması şâyesinde, ortaya koymuş bulunmaktadır.

Cornell H. Fleicher, "Preliminaries to the study of the Ottoman bureaucracy", s. 135-141. Osmanlı devlet teşkilâtı içinde çalışmaları kadar ilmî başarıları ile tanınan Mustafa Ali üzerinde yıllardan beri çalışan ve bu alandan yola çıkarak Osmanlı bürokrasisinin özellikleri üzerinde duran araştırıcı için en kıymetli kaynak XVI. yüzyılın ilk yarısına ait belgelerdir. Devlet memurlarının sınıflandırılması ve aldıkları maaşlardan başlayarak etkinliklerinin ortaya çıkarılmasına katkıda bulunan bu araştırma, bir takım çalışmaların ileride gün ışığına çıkacağını haber vermektedir. Resmî yazışmaları güzel ve tumturaklı üslûb ile yazan kâtibler üzerinde yazılan çok sayıdaki araştırmaya karşılık, malî gücünü omuzlayanların az sayıdaki incelenmesini göz önünde tutan araştırıcı, aradaki boşluğu doldurmak başarısını göstermeğe muvaffak olmuştur.

Haim Gerber, "Jewish tax-farmers in the Ottoman Empire in the 16th and 17th centuries", s. 143-154. Osmanlı ekonomi tarihi içinde her zaman için en göze çarpan topluluk Museviler idi. Devamlı olarak devlet ile işbirliği yapıp, gelir kaynakları bol olan yerlerde külliyetli miktardaki yatırımları ile tanınan bu cemaat için türlü önyargılar bulunmakla beraber, tek söylenemeyecek şey para alanında gösterdikleri becerilerdir. Darda kalan merkezi hazine kadar, yerel yönetici ve bu arada girişimcilere maddi krediyi her zaman amâde tutan Musevilerin bu çalışmaları, şimdi, müellif tarafından, birinci el belgelere dayanılarak ve bunlarla da yetinilmeyip İbrânî kaynak ve kayıtlarının karşılaştırılması ile devam edilmektedir. Müellifin bu çalışmasını olgunluğa kavuşturmasını her Yeniçağ tarihi araştırıcısı beklemektedir.

Daniel Goffman, "The capitulations and the question of authority in Levantine trade 1600-1650", s. 155-161. Osmanlı tarihi içinde yapılan andlaşmalar ve bunun uygulanmasının getirdiği bir takım hukukî ve sosyal sorunlar uzun zamandan beri tartışılmaktadır. Halil İnalıcık'ın makale ve maddelerinden sonra, müellif, elli yıllık bir dönem içinde Hollanda ve İngiliz ahidnâmelerinin etkinliği üzerinde durmakta, bu arada başta Venedik Cumhuriyeti olmak üzere diğer İtalyan devletlerinin ticaret etkinliğini incelemektedir. İzmir üzerine hacimli bir de tez hazırlayan müellifin bu araştırması, iktisat tarihimizin önemli bir evresini de değişik açıdan ele almaktadır.

T. Halasi-Kun, "Some notes on Ottoman *Mufassal Defter* studies", s. 163-166. Türk tarihi içinde uzun zamandan beri kıymetli tıpı defterlerinin neşri üzerinde tartışılmakta ise de bir türlü belirli metot saptanamadı. Böyle bir komisyon içinde görev alan müellif, karşı-

tuğı bir takım olayları sıralamakta ve yayınlanmasına yol açtuğı işleri de işaret etmektedir. Gene de bir külliyyat kavramının geliştirilmemesi ve Ömer Lütfi Barkan üstadın vaad ettiği Hüdavendigâr defterini bitiremeden aramızdan ayrılması ve geride kalan mirasının tatmin-kâr olmayan bir tarzda yayını, ümitleri daha başta kırmış, bu neslin böyle bir işi başaramı-yacağını ortaya çıkarmıştır. Bu başarısızlıklarda payı olan kişinin itiraflarını içeren bir vasi-yet niteliğinde satırlardır.

Charles Issawi, “Notes on the trade of Basra, 1800-1914”, s. 167-174. İstatistik verileri altında, belirli bir dönem içinde Basra Körfezi’nde yapılan ticarete değinilmiştir.

Ronald Jennings, “The population, taxation, and wealth in the cities and villages of Cyprus, according to the detailed population survey (*Defter-i Mufassal*) of 1572”, s. 175-189. Kıbrıs adası üzerinde uzun zamandan beri çalışmalarını sürdüren araştırmacı, fetihden hemen sonra yapılan tahrir göre adanın ekonomik yönünü incelemekle beraber herhangi bir dipnotu koymamış ve hiç de bibliyografik bir kayıt kullanmamış. Vardığı sonuçları özetleyen bu araştırmacının, sonradan başka çalışmalara konu olması beklenir. Cemal Kafadar, “A death in Venice (1575): Anatolian Muslim merchant trading in the Serenissima”, s. 191-218. Venedik (araştırmacı burada Venedik Cumhuriyeti’nin sıfatlarından birini kullanmayı tercih etmiş). Devlet Arşivi’nde bulunan bir Türk belgesinden hareketle, Türk ticaret tarihi üzerinde durmaktadır. Türkler ticaret bilmez tarzındaki bir önyargı uzun zamandan beri tekrar edilmekte ve Avrupa devletleri ile yapılan anlaşmaların hep Türklerin aleyhine işlediğine dair bir yargı değiştirilmeden tekrar edilmektedir. Çok önceleri Yeniçağ tarihi araştırmacıları ve bu arada Halil İnalçık, bunun değiştirilmesi gerektiği üzerinde durmakla beraber, dar bir çevre içinde kaldılar. Araştırmacının bu çalışması da böyle bir önyargının yanlışlığını ve Türklerin canlı bir ticaret başarısına sahip olduklarını işaret etmektedir ki korkarım gene de dar bir çevre içinde kalmağa mahkûmdur. Türklerin ticaret becerisini ortaya çıkaracak kaynakların büyük bir kısmı Venedik Devlet Arşivi’nde bulunmaktadır. Türk araştırmacılar burada çalışmayı göze almadıkça Yeniçağ dönemi çalışmaları yüzeysel kalacaktır. Müellifi böyle cesaret verici bir çalışmasından dolayı kutlamakla birlikte Venedik Arşivi’nin tarihimi-z açısından değerini ortaya çıkarmak için daha çok çalışmasını beklemekteyiz.

Klaus Kreiser, “*İcâreleyin: zur “Doppelten Miete” im osmanischen Stiftungswesen*”, s. 219-226. Osmanlı hukukunda az bilinen bir konunun ele alındığı incelemedir.

İ. Metin Kunt, “Ottoman names and Ottoman ages”, s. 227-234. Özel adların belirli dönemlerde kullanılması ve modası üzerinde durulmaktadır.

Günay Kut, “Esiri, his ‘Sergüzeşt’ and his other works”, s. 235-242 ve 243-244’de fotokopiler. Merhum İzzet Koyunoğlu kitaplığında iken, denizcilikle ilgili görüldüğü için İstanbul’daki Deniz Müzesi Kitaplığına devredilen bir yazmada, eşine nadir rastlanan bir metni inceleyen G. Kut, bir dilbilimci açısından eserin tahlilini yapmaktadır. Edebiyatımızda az görülen anı yazma geleneği, nedense tutsak kaldıktan bir süre sonra memlekete dönen esirler tarafından sürdürülmüştür. Denizciler de bunlar arasında özel bir yer alır. G.Kut tarafından bir tebliğ metninden sonra, şimdi, daha etraflı alınan bu metnin, bir fotokopi ile birlikte dizin içeren ve hattâ incelenmesi yapılan bir neşrinin, tarihimiz kadar Akdeniz sorunlarının bir kısmına da yeni bilgiler getireceğine emin olmakla beraber, merak edecek ve ele alacak kişinin zor çıkmasından endişeliyiz.

Cilt XI (1987):

Bernard Lewis, “Slade on the turkish navy”, s. 1-10. Adolf Slade adında 19. yüzyılda bir süre memleketimizde kalan ve eser de kaleme alan şahıs hakkında özğün belgelere da-

yalı bir araştırmayı ele alan B. Lewis, mütehasısı olduğu bir dönemin konusunu kendisine has inceliği ile ortaya koymaktadır.

Robert Mantran, “Un document sur la *Cizye* à Istanbul à la fin du XVIIe siècle”, s. 11-15. Onyedinci yüzyıl İstanbul’u üzerine ülkesinde devasa bir eser kaleme alan ve Halil İnalçık tarafından övülen nadir kişilerden olan Mantran, elindeki sayısız belgelerden birisini burada ele alırken, İstanbul’daki nüfus hareketinin küçük de olsa bir parçasına değinmiştir.

Rhoads Murphey, “The Ottoman centuries in Iraq: legacy or aftermath? A survey study of Mesopotamian hydrology and Ottoman irrigation projects”, s. 17-29. Tarım sisteminin gelişimi üzerinde uzun zamandan beri çalışan müellif, bu kere Bağdad ve havali-sinde uygulanan sulama sistemleri üzerinde arşiv belgelerine dayalı bir araştırma sunmuş-tur.

Gülru Necipoğlu-Kafadar, “The account book of a fifteenth-century Royal Kiosk”, s. 31-44. Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi’nde bulunan masraf defterleri uzun zamandan beri araştırmacıların dikkatini çekti ve yapılan yayımlar, medeniyet tarihimize ait hiç umulmayan bilgiler kazandırdı. Böyle bir belgeden hareket eden araştırmacı, çeviri ile birlikte yeni yazıya çevirmeni ve ayrıca fotokopilerini vermekle, hiç bir şeyi tereddüde bırakmamıştır.

Victor Ostapchuk, “Five documents from the Topkapı Palace Archive on the Ottoman defence of the Black Sea against the Cossacks (1639)”, s. 49-104. Önceki makalenin özelliğini belirtmek için kullandığım satırlardan birini burada tekrar etmem gerekiyor. Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi’nde bulunan belgeler üzerinde yapılan çalışmalarını hızlandıran kişilerden biri sayılan müellif, beş tane diye gösterdiği belgeler, sıkı bir eleştiri süzgecinden geçtiği için, elli tane belgeden elde edilemeyecek bilgiler meydana çıkarılmıştır. Kazaklar sorunu devleti uzun zaman uğraştırmış ve Karadeniz kıyıları yanında İstanbul büyük saldırılara uğramıştı. Devlet kuvvetleri bunların haklarından gelmekle beraber, küçük fakat becerikli gemileri ile tam bir vur-kaç sistemini uygulayan Kazaklara karşı mücadele için tedbirler alınmış, devlet adamları da faaliyete geçirilmişti. Bundan dolayı verilen emirlerdeki her bir satırın anlamını ihmâl etmeyen araştırmacı, başarı ile sürdürdüğü belge yayımına bir yenisini daha eklemiştir. Bunların bir bütün halinde, Karadeniz tarihinin bir süresini aydınlığa çıkarması temenni olunur.

Gilles Veinstein, “Le patrimoine foncier de Panayote Benakis, *Kocabaşı* de Kalamata”, s. 211-233. Atina şehrine uğrayan her Türk veya Türk tarihi ile ilgili araştırmacı Benaki Müzesi’ni bir kere ziyaret eder. Eski bir Osmanlı ailesi olan bu soy içinde yetişen kültürlü kişiler, geçmişlerinin tarihi hâtıralarını başarılı bir müzecilik anlayışı ile ortaya koymuşlar ve bunun sonucu kendileri için olduğu kadar, farkında olmadan muhtelif kültür karışımının bir özelliğini sergilemek için kalıcı bir müze bırakmışlardır. Türk tarihi üzerinde çalışan araştırmacı bu müzenin arşivinde bulunan bir Türkçe belgeden yola çıkarak ailenin belirli bir dönem gelişmesi ve bağlı bulunduğu Osmanlı yönetimi ile ilgili kayıtlara değinmektedir. Halil İnalçık’ın Balkan tarihine eğilme metodunun en güzel uygulandığı bu araştırma, alanlarında her zaman mükemmelini hazırlayan Fransız çalışma metodunun da tartışmasız örneğidir.

Elizabeth A. Zachariadou, “Lauro Quirini and the Turkish sandjaks (ca. 1430)”, s. 239-247. Venedik kaynakları Yeniçağ tarihi içinde Türk tarihi bakımından çok önemlidir. Malî konularda çok hassas olan Venedik’liler, bu ilişkinin devamını sağlamak için hiç bir fedakârlıktan kaçınmayarak, devrin kültür adamlarını da seferber etmek suretiyle Türk dünyası için ciddi araştırmalar yapmalarını sağlamışlardı. Bu tarz bilim çalışması olur mu

diye tereddüde düşmek çok kısa sürer ve meydana getirilen eserin, gerek hazırlayana gerek hazırlatana maddi bir gelir sağlaması gereğini kimse inkâr edemez. Böyle bir ortam içinde meydana getirilen eserlerden sayılan eserler arasında İtalyan fikir ve kültür adamlarının Hümanizma hareketinden beri başlattıkları çalışmalar, çağımızda yeniden ele alınmağa başlandı. Bu aşamada ne İtalya ne Türkiye içinde bu kaynakları merak edecek kimse yetişmez iken Alman ve Fransız araştırmacılar yaptıkları hamleler sayesinde hem kendileri hem ülkeleri için övünme payı kazandılar. Neyse ki bu büyük ayıbı müteveffa Agostino Pertusi büyük ölçüde kapattı. *Tarih Araştırmaları Dergisi* sütunlarında kalan nekroloji yazım (cilt XIV, sayı 25, sayfa 225-232) sayesinde A. Pertusi hakkında üzerime düşeni yaptım ve *Erdem* dergisinin sayılarında müteveffa araştırmacının eserlerine değindim. Şimdi ise sayın E. Zachariadou, Pertusi'nin mühim bir Hümanizma dönemi adamı Lauro Quirini'nin eserine dayanarak teşkilât tarihimiz üzerinde kıymetli bir Venedik kaynağını işliyor.

Armağanda zikredemediğim araştırmalar da vardır. Fakat bunlar arasında ihmal edilmemesi gereken, derginin yaratıcısı Ş. Tekin'in "Altun Yaruk'un 20. bölümü" yazısıdır. Devlet yönetiminin usüllerini içeren bu bölümün bir de Moğolcası, Jan Nattier adlı araştırmacıya yaptırılmıştır (s. 133-199 ve 201-210).

Daha uzun yıllar yılmayan bir azim ile yeni eserler vermesini beklediğimiz Halil İnalcık'ın hayatından küçük bir kesimi yansıtan bu eserin ileride daha geliştirilmiş hacimde yenileneceğine eminiz. Osmanlı araştırmalarına her zaman için bir yenilik getiren hocamızın, kaynak bilgisi ve bununla da yetinmeyip mevcut bütün yayınları görmek isteği bir araya geldiği zaman, ortaya her zaman için yararlanacağımız araştırmalar çıkmaktadır. Şimdi makale ile yetinmeyip yılların birikimini kitap haline getirmeğe azimli olan üstadımızın en olgun dönemindeki kitabını beklemekteyiz. Bu çabanın baş mimarı sayılan editörler, yaratıkları devasa bir armağan sayesinde tarihçilere büyük bir hizmette bulunmuşlardır. Kendileri ile birlikte, katkıdan kaçınmayan araştırmacıları da kutlamak kaçınılmaz bir görevdir.

Doç. DR. MAHMUT H. ŞAKİROĞLU